

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Економіка підприємства

Рівень вищої освіти	Перший (бакалаврський)
Код та назва спеціальності, галузь знань	D3 Менеджмент D Бізнес, адміністрування та право
Тип та назва освітньої програми	Освітньо-професійна програма «Менеджмент»
Статус навчальної дисципліни	Обов'язкова компонента (ОК-12)
Курс, семестр викладання	2 курс, 3 семестр
Трудомісткість навчальної дисципліни	6 кредитів ЄКТС (180 академічних годин), з них: денна (очна) форма навчання: лекц. – 26 год., практ. зан. – 40 год., самост. роб. – 114 год.; заочна форма навчання: лекц. – 16 год., практ. зан. – 20 год., самост. роб. – 144 год.
Мова викладання	Українська
Кафедра	Публічного управління та цифрової економіки
Факультет	Бізнесу та соціальних комунікацій

Розробники / викладачі

ОРЛОВ Василь Миколайович,
професор кафедри публічного управління та
цифрової економіки, доктор економічних наук,
професор

E-mail: Orlov_vn@ukr.net

Консультації: згідно розкладу консультацій
кафедри публічного управління та цифрової
економіки, каб. 231К (головний корпус)

Загальна інформація про дисципліну

Мета дисципліни	- формування у майбутніх фахівців (бакалаврів) комплексу теоретичних знань і практичних умінь щодо аналізу результатів діяльності підприємства, факторів впливу зовнішнього та внутрішнього середовища, визначення перспективи розвитку організації та необхідної для цього ресурсної бази.
Компетентності, формуванню яких сприяє дисципліна	ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. СК-1. Здатність визначати та описувати характеристики організації. СК-2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.
Програмні результати навчання	ПРН-3. Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства ПРН-4. Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень ПРН-5. Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації. ПРН-6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень ПРН-8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації ПРН-10. Мати навички обґрунтування дієвих інструментів мотивування персоналу організації

Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Підприємство в сучасній економічній системі	Підприємство як суб'єкт господарювання. Поняття, цілі і напрями діяльності підприємства. Функції підприємства. Роль підприємства як мікроекономічного елемента, який взаємодіє з державою, домогосподарствами та ринками факторів виробництва. Роль підприємництва у формуванні національного добробуту. Правові основи функціонування підприємства. Класифікація і структура підприємств. Добровільні та інституціональні об'єднання підприємств (організацій). Ринкове середовище господарювання підприємств та організацій. Договірні взаємовідносини і партнерські зв'язки у підприємницькій діяльності. Міжнародна підприємницька діяльність.
Тема 2. Виробничі ресурси підприємства	Сутність і структура виробничих ресурсів підприємства. Роль виробничих ресурсів у забезпеченні процесу відтворення та ефективного функціонування підприємства. Види виробничих ресурсів і їх взаємозв'язок у системі виробництва. Поняття, економічна сутність і класифікація основних виробничих фондів. Склад і структура основних фондів. Методи оцінки, амортизація та відтворення основних фондів. Показники технічного стану та ефективності їх використання. Шляхи підвищення фондівіддачі та оновлення виробничої бази підприємства. Сутність і види нематеріальних активів, їх роль у сучасній економіці. Методи оцінювання та обліку нематеріальних активів. Вплив нематеріальних ресурсів на конкурентоспроможність підприємства. Економічна сутність і склад оборотних засобів. Структура виробничих запасів, незавершеного виробництва та готової продукції. Джерела формування оборотних засобів. Показники оборотності та ефективності використання оборотних засобів. Шляхи прискорення їх кругообігу та оптимізації фінансового забезпечення виробництва. Поняття трудових ресурсів і їх роль у виробничому процесі. Склад персоналу підприємства, його професійно-кваліфікаційна структура. Продуктивність праці як основний показник ефективності використання трудових ресурсів. Методи оцінювання трудового потенціалу, стимулювання праці, соціальний розвиток колективу. Управління персоналом у системі забезпечення ефективності виробництва.
Тема 3. Результати	Економічний зміст результатів діяльності підприємства. Показники, що відображають ефективність використання ресурсів

діяльності підприємства	і кінцеві результати виробничо-господарської діяльності. Взаємозв'язок між обсягом виробництва, собівартістю, прибутком і рентабельністю. Роль аналізу результатів діяльності у прийнятті управлінських рішень. Поняття, склад і джерела доходу підприємства. Формування доходів від основної, інвестиційної та фінансової діяльності. Виручка від реалізації продукції як головне джерело грошових надходжень. Фактори, що впливають на розмір і динаміку доходів. Методи обліку, планування й аналізу дохідності. Економічна сутність витрат і їх роль у господарській діяльності. Класифікація витрат за економічними елементами, статтями калькуляції, місцями виникнення та способом віднесення на продукцію. Собівартість як узагальнюючий показник витрат виробництва. Шляхи зниження витрат і підвищення ефективності використання ресурсів. Поняття прибутку, його види, функції та значення в ринковій економіці. Формування прибутку від різних видів діяльності. Розподіл прибутку і напрями його використання. Рентабельність як показник економічної ефективності підприємства, види рентабельності та методи її визначення. Фактори, що впливають на прибутковість та шляхи її підвищення. Податкова політика держави та її вплив на діяльність підприємств. Загальна характеристика системи оподаткування в Україні. Прямі та непрямі податки, які сплачують підприємства, їх економічне значення та порядок розрахунку. Вплив податків на фінансові результати, ціноутворення і конкурентоспроможність підприємства. Роль податкового планування у забезпеченні стабільного розвитку.
--------------------------------	--

Тема 4. Ефективність та управління діяльністю	Сутність і значення ефективності діяльності підприємства у системі ринкових відносин. Взаємозв'язок між результатами, витратами і ресурсами підприємства. Система управління підприємством як сукупність методів, принципів і засобів впливу на виробничо-господарську діяльність. Роль управлінських рішень у забезпеченні стабільного розвитку та конкурентоспроможності підприємства. Поняття інвестиційної діяльності підприємства, її цілі та форми. Джерела фінансування інвестицій. Капітальні вкладення як складова інвестиційного процесу. Оцінювання ефективності інвестиційних проєктів, визначення термінів окупності та ризиків інвестування. Вплив інвестицій на оновлення основних фондів і підвищення конкурентоспроможності підприємства. Економічний зміст категорій “ефект” і “ефективність”. Показники загальної, економічної, виробничої, фінансової та соціальної ефективності. Система показників продуктивності праці, фондівіддачі, матеріаломісткості, прибутковості. Фактори, що визначають ефективність функціонування підприємства. Шляхи підвищення ефективності на основі інновацій, модернізації, оптимізації витрат і управління якістю. Сутність тіньової економіки як сукупності неофіційних і прихованих від державного обліку видів діяльності. Основні форми тіньових процесів: неформальна зайнятість, ухилення від оподаткування, нелегальний бізнес, корупційні практики. Вплив тіньової економіки на макроекономічні показники, державні фінанси, рівень довіри в суспільстві та конкурентне середовище.
--	--

Методи навчання

При вивченні навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання:

Інтерактивні	Застосовуються під час лекційних і практичних занять для активного залучення здобувачів освіти до опанування економічних понять, моделей і механізмів діяльності підприємства, передбачають використання мультимедійних презентацій. Під час командної роботи інтерактивні методи спрямовані на спільний аналіз економічних ситуацій, обговорення стратегій розвитку підприємства, розробку бізнес-моделей і прогнозів. До таких завдань належить створення інтерактивних презентацій, бізнес-кейсів, SWOT-аналізів, моделювання управлінських рішень, а також обговорення впливу цифрової трансформації на ефективність підприємств.
---------------------	---

Практичні	Реалізуються через виконання індивідуальних і групових навчальних завдань, пов'язаних із розрахунками економічних показників, аналізом фінансової звітності, оцінюванням інвестиційних проєктів та ефективності управлінських рішень. Методи спрямовані на розвиток аналітичного мислення, пошуку та критичного аналізу економічних даних. Здобувачі створюють власні мініпроєктні розробки, наприклад, моделі оптимізації витрат, розрахунок точки беззбитковості, аналіз рентабельності або економічного ризику.
Методи дистанційного навчання	Спрямовані на підтримку безперервного освітнього процесу в цифровому середовищі. Передбачають проведення лекцій, практичних занять і консультацій за допомогою платформи Zoom, а також організацію навчальної взаємодії через Moodle. Для самостійної роботи використовуються електронні бібліотеки, статистичні бази, відкриті аналітичні ресурси та електронні підручники.

Стратегія оцінювання результатів навчання

Змістовий контент результатів навчання з дисципліни	<p>Результати навчання з даної дисципліни, які здобувач освіти може продемонструвати та які можна ідентифікувати, оцінити і виміряти, розглядаються у вимірах 6 рівня Національної рамки кваліфікацій, що відповідає першому циклу вищої освіти Рамки кваліфікацій Європейського простору вищої освіти, а саме:</p> <p>Знання – базових концептуальних положень і системного уявлення про функціонування підприємства в ринковій економіці; принципів формування, розподілу та використання ресурсів підприємства; сучасних методів економічного аналізу, планування, обліку й контролю; основ управління конкурентоспроможністю, інноваційного розвитку, сталого зростання підприємства; правових, етичних та безпекових аспектів господарської діяльності й використання економічної інформації.</p> <p>Уміння/навички – застосовувати економічні методи та моделі для аналізу діяльності підприємства, оцінювання ефективності управлінських рішень, планування виробничо-фінансових показників; здійснювати розрахунки основних економічних показників (собівартості, прибутку, рентабельності, продуктивності, інвестиційної ефективності тощо); збирати, систематизувати та критично оцінювати економічну інформацію з різних джерел; розробляти мініпроєкти з оптимізації витрат, підвищення ефективності виробництва, формування фінансової стратегії підприємства.</p> <p>Комунікація – вести дискусії щодо економічних рішень, стратегій розвитку підприємств, інновацій та ризиків у колегіальному середовищі; брати участь у колективному прийнятті рішень, розробці бізнес-планів, аналітичних звітів і рекомендацій.</p> <p>Відповідальність та автономія – самостійно організовувати процес економічного аналізу, планування та прогнозування показників діяльності підприємства; нести відповідальність за якість економічних розрахунків, достовірність даних і обґрунтованість висновків; демонструвати готовність до самостійного опанування нових економічних інструментів і методик; проявляти ініціативність у розробці пропозицій щодо підвищення ефективності діяльності підприємства в умовах цифрової трансформації.</p>
Критерії оцінювання	<p>Академічні успіхи здобувачів освіти в межах даної дисципліни оцінюються за бально-рейтинговою шкалою (максимальна кількість – 100 балів), що прийнята в ДУІТЗ, з обов'язковим переведенням кількості балів в оцінки за національною шкалою та за шкалою ECTS.</p> <p>Відмінно (А) – від 90 до 100 балів – здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі або не менше 90% завдань, передбачених програмою навчальної дисципліни.</p>

Дуже добре (B) – від 82 до 89 балів – здобувач досить повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Однак під час викладання деяких питань допускаються при цьому окремі несуттєві неточності. Правильно вирішив 80-89% письмових завдань.

Добре (C) – від 74 до 81 балів – здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Однак під час викладання деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив 74-81% письмових завдань.

Задовільно (D) – від 64 до 73 балів – здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних та письмових відповідей, але з не зовсім глибоким та всебічним аналізом, обґрунтуванням та аргументацією, з недостатнім використанням необхідної літератури, допускаючи при цьому окремі неточності та помилки. Правильно вирішив 64-73% письмових завдань.

Задовільно (E) – від 60 до 63 балів – здобувач в цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив 60-63% письмових завдань.

Незадовільно з можливістю повторного складання (FX) – від 35 до 59 балів – здобувач не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, стисло без аргументації та обґрунтування викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, поверхово розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив 35-59% письмових завдань.

Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни (F) – від 0 до 34 балів – Здобувач частково володіє навчальним матеріалом, не у змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив 1-34% письмових завдань.

Форма та методи контролю начальних досягнень

Контроль успішності навчання здобувачів освіти здійснюється на засадах відкритості та академічної доброчесності. В межах даної дисципліни передбачено два види контролю: поточний (*тематичний, рубіжний*) та підсумковий (*семестровий*).

Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення практичних занять; виконання завдань самостійної роботи; складання тематичних контрольних робіт, тестів тощо. Поточний контроль спрямований на перевірку: рівня підготовленості здобувача до занять; активності під час обговорення навчального матеріалу; якості виконання індивідуальних, практичних і тестових завдань; своєчасності та повноти виконання самостійної роботи. Результат поточного оцінювання є середньоарифметичним значенням отриманих балів за всі виконані завдання під час аудиторних (практичні, семінарські) занять та завдання, що виконуються під час самостійної роботи.

До підсумкового контролю допускаються здобувачі, які за результатами поточного оцінювання набрали не менше 60 балів.

Підсумковий контроль проводиться у формі **екзамену**, який передбачає перевірку рівня теоретичних знань, практичних умінь і навичок, а також здатності їх застосовувати у професійній діяльності.

Політика навчальної дисципліни

Відвідування	Здобувачі вищої освіти самостійно планують відвідування лекційних занять, що проводяться в межах дисципліни згідно академічного розкладу. Присутність на практичних заняттях та контрольних заходах (екзамен) є обов'язковою. Важливим є своєчасне виконання індивідуальних завдань в межах самостійної роботи, передбачених програмою дисципліни.
Дотримання принципів академічної доброчесності	Підготовка усіх завдань, письмових робіт і т. ін., що виконуються в межах дисципліни, здійснюється здобувачем вищої освіти самостійно, на засадах академічної доброчесності. Викладач має право для перевірки робіт застосовувати різні програмні засоби.
Умови зарахування пропущених занять	Відпрацювання академічної заборгованості з дисципліни можливо до початку екзаменаційної сесії. Процедура узгоджується з викладачем, згідно його розкладу консультацій.
Інші умови	Навчально-методичні матеріали з дисципліни розміщені на гугл-диску НМКД та платформі Moodle, доступ до них здобувачу надається на початку вивчення дисципліни ОК-12, згідно розкладу академічних занять та робочого навчального плану ОПП «Менеджмент».

Рекомендовані джерела інформації

Базові підручники та навчальні посібники	<ul style="list-style-type: none">▪ Орлов В.М. Економіка телекомунікацій: навч.посіб.[для студентів вищих навчальних закладів]. Одеса: ОНАЗ, 2014. 512 с.▪ Ковальська Л.Л., Кривов'язюка І.В. Економіка підприємства: підручник. Київ : Видавничий дім, 2020.700с.▪ Орлов В.М. Економіка поштового зв'язку: навч. посіб.; 2-ге вид. перероб. і допов. Одеса : ВМВ, 2012. 547 с.▪ Орлов В.М., Князева О.А., Новицька С.С., Гапанович Я.В . Економіка підприємств радіозв'язку, радіомовлення та телебачення: навч. посіб. Одеса: ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2018. 100 с.▪ Князева О.А., Орлов В.М., Банкет Н.В. Економіка підприємства: методичні вказівки та завдання до виконання курсової роботи студентів з дисципліни «Економіка підприємства». Одеса: ДУІТЗ, 2022. 22 с.▪ Грицуленко С.І., Орлов В.М., Отливанська Г.А., Уманський І.І. Інноваційний потенціал оператора зв'язку : формування, оцінювання та ефективність використання: монографія. Одеса: ВМВ, 2013. 260 с.
Методичні рекомендації та розробки викладачів дисципліни	<ul style="list-style-type: none">▪ Орлов В. Економіка підприємства : навчально-методичний комплекс дисципліни [ОПП «Менеджмент» зі спеціальності D3 Менеджмент для здобувачів першого (бакалаврський) рівня вищої освіти]. Одеса : ДУІТЗ, 2025. 86 с. [Електр. ресурс].
Інформаційні ресурси	<ul style="list-style-type: none">▪ Державна служба статистики України https://www.ukrstat.gov.ua▪ База законодавства України https://zakon.rada.gov.ua▪ Міністерство економіки України https://me.gov.ua▪ Національний банк України https://bank.gov.ua

Рік введення силабусу – 2025 р.

Затверджено рішенням кафедри публічного управління та цифрової економіки (Протокол від 29 серпня 2025 р. № 1)

В.о. завідувача кафедри

Олександра ЦИРА

Гарант освітньої програми

Людмила ГАЛАН

Викладач:

Василь ОРЛОВ